

VRNI SE

MATEJA VALENTINČIČ

Že prva sekvenca najnovejšega in najlepšega Almodóvarjevega filma doslej popelje gledalca domov, dobesedno in metaforično: na pokopališče, tihi dom slehernika, kjer se smrt stika z življenjem, na pokopališče, kjer v skoraj nadrealističnem prizoru množica žensk čisti nagrobne kamne umrlih svojcev, v večini mož, ki po naravi umirajo pred ženskami, in navsezadnje na vaško pokopališče nekje v La Manchi, rojstnem kraju Pedra Almodóvarja, kjer je pil mleko materinih prsi, ki jih v *Vrni se* (*Volver*) zastopa razkošni dekolte prekrasne Penélope Cruz, prave zvezde filma. Pedro Almodóvar se po *Slabi vzgoji* (*La Mala educación*, 2004), gejevski različici *filma noir*, v katerem so tudi »ženske« vloge odigrali moški, v zadnjem filmu dejansko vrača k svojim začetkom, v tipično almodóvarjevski, melodramski, ženski univerzum, ki je sinonim za ljubezen, materinsko ljubezen, sestrsko ljubezen, ljubezen do življenja, Pedrovo ljubezen do žensk, univerzum, v katerem ženska solidarnost izniči moško seksualnost.

V *Vrni se* so moški odsotni, in še tisti, ki so, so ali

stranski liki v filmu ali pa vzrok najhujših, najglobljih »ženskih težav«. Filmski genij Pedra Almodóvarja je ravno v tem, da zna tragičen zaplet prikazati na ekscesen način mehiške telenovele, ne da bi osebe ali situacije zbanaliziral, ravno nasprotno, s popolnim obvladanjem melodramske dramaturgije zna gledalcu pričarati tako močne čustveno identifikacijske momente, da se mu orosijo oči – na primer ko v klasičnem hollywoodskem velikem planu posname Penélope, ki z zadrževano bolečino strastno odpoje špansko žalostinko o vračanju preteklega življenja in ljubezni.

Vračanje preteklega, kot nakazuje že naslov filma, je namreč pripovedno izhodišče in dramaturški vozal tega filma, ki ga je Almodóvar sam označil za križanca med dvema klasičnima filmskima zgodbama: *Arsenikom in starimi čipkami* (*Arsenic and Old Lace*, 1944, Franc Capra), kjer dve starki zastrupljata moške, ter *Mildred Pierce* (1945) Michaela Curtiza, hollywoodsko črno kriminalko, v kateri mati prevzame nase zločin svoje hčere. V filmu *Vrni se* Penélope Cruz igra Raimundo, mlado delavko, ki s hčerko Paulo in ničvred-

nim možem živi v predmestju Madrida. Za Raimundo se težave začnejo, ko Paula do smrti zabode očima, ki jo je seksualno nadlegoval. Raimunda podobno kot Mildred Pierce takoj zaščiti svojega otroka, skuša prikriti umor in se znebiti trupla. Tu pa se podobnosti tudi končajo. Almodóvar pelje svoj film v lahkotnejšo, a ne manj prepričljivo smer tragikomične melodrame, ko se kot duh iz preteklosti, dobesedno iz onstranstva, v življenju radožive, podjetne, močne Raimunde ter njene plahe, osamljene sestre Sole pojavi njuna mati, ki sta jo do tedaj hodili obiskovat le na pokopališče v Mančo, kar je seveda ob Raimundinem prizadevanju, da bi se znebila trupla, vir komičnih situacij in dialogov v filmu. Ponovno srečanje z materjo, obenem pa razkritje travmatičnih družinskih skrivnosti, je za Almodóvarja le način, da vzpostavi avtentičen čustveni svet žensk ter skupnost žensk proslavi kot moralno avtonomen, celo večvreden, utopičen družbeni model. Almodóvarju je tokrat uspelo prekositi samega sebe. *Vrni se* je pripovedno kompleksen in hkrati preprost film, kot je rdeča barva ljubezni, emocionalno prekipevajoč kot popevka, ki nam v oči privabi solze s tonom, ki v nas vzbudi nekaj resničnega, film, ki kljub črni tematiki igra na življenjski optimizem.

Če kdo, potem Pedro Almodóvar s svojim iskrenim sočutjem do žensk ve, kako izraziti, na filmskem platnu ujeti in prikazati esencialno žensko razsežnost, zmožnost brezpogojne ljubezni, tisto, zaradi česar ne bodo moški nikoli zmogli dovolj ljubiti žensk. *Vrni se* Pedra Almodóvarja je v enaki meri kot *Plesalka v temi* (*Dancer in the Dark*, 2000) Larsa von Trierja spomenik materinski ljubezni in ženskosti kot taki, pri čemer oba vračata upanje tudi v film kot popularno, množično umetnost. Klasika.